

Kulturdepartementet
Pr. e-post: kunstnerokonomi@kud.dep.no

Oslo, 15. august 2014

Innspill til arbeidet med utredning om kunstnerøkonomi

Vi viser til departements brev av 16. mai 2014, ref 14/2284, samt møte i departementet 25. juni 2014. Vi viser også til Kunstnernetverkets innspill.

Vi takker for å ha blitt invitert til å komme med innspill. Vårt perspektiv er fra dramatikerens ståsted spesielt. Dette kjennetegnes av at deres virke i all hovedsak danner grunnlag for en kunstnerisk fortolkning av andre kunstnergrupper, og inngår slik i et fellesverk som det en teater- film- eller TV-produksjon er.

Oppsummering

Følgende punkter er viktige for dramatikerne:

- sikre rammebetingelser for produsenter innen teater, film og TV,
- styrket opphavsrettslig vern ved utnyttelse av tredjepart,
- politiske rammer som sikrer rimelig vederlag for digital utnyttelse,
- gjeninnføring av urpremierestøtten for teatrene,
- mulighet til å utvikle egne ideer gjennom stipender og andre støtteordninger,
- fagfelle vurdering som grunnlag for tildeling av stipend og støtte,
- opprettholde balansen mellom stipend og vederlag,
- betalingsmodeller som ikke legger all risiko på dramatikerens.

Noen utfyllende kommentarer i forhold til noen av punktene i utredningens mandat:

Vurdere tiltak som kan bidra til å styrke næringspotensialet og etterspørsels- perspektivet for kunstnere.

Da etterspørselen for dramatikerne arbeider ligger hos produsentene, er vår kunstnergruppe i stor grad prisgitt rammevilkårene som eksisterer for norske teatre og frie teatergrupper, og for film- og TV-produsenter.

Det ville imidlertid styrke næringspotensialet dersom det ble gitt et bedre opphavsrettslig vern når digitale verk utnyttes av tredjepart, se nedenfor.

Vi opplever at norske teatre ønsker å sette opp ny norsk dramatikk. Samtidig er det en realitet at disse konkurrerer med gjenbruk av velprøvede, og langt billigere utenlandske stykker. I en situasjon hvor store deler av teatrenes midler er bundet opp i faste utgifter, blir det lite rom for å ta sjansen på uprøvde og kanskje litt dristige og nyskapende norske stykker. Et konkret tiltak vil være *gjeninnføring av urpremiere-støtten*, som vil redusere teatrenes merkostnader med å satse på ny norsk dramatikk.

Innhente oppdatert informasjon om kunstnernes inntekts- og næringsgrunnlag, deres bruk av stipendordninger og velferdsordninger samt peke på utfordringer som avdekkes i kartleggingen.

I tillegg til de syv statlige arbeidsstipendene for dramatikere, fordeler forbundet ti egne arbeidsstipender, finansiert av kollektive vederlagsmidler, i første rekke fra biblioteksvederlaget, men også fra Kopinor og Norwaco. I tillegg finnes det støtteordninger i Norsk filminstitutt for utvikling av prosjekter til film og TV, og i kulturrådet og Dramatikkens hus for området scenekunst. Tanken bak disse ordningene er at det skal kunne være mulig å utvikle egne ideer og finne potensialet i dem før produsenter kommer inn i bildet.

Dramatikerforbundet gjennomførte i fjor en undersøkelse blant sine medlemmer, resultatet av denne finnes her:

<http://dramatiker.no/wp-content/uploads/2011/03/Medlemsunders%C3%B8kelse-2013-%C3%85rsm%C3%B8tet.pdf>

Noen hovedtrekk fra undersøkelsen

- 46 % av de som svarte tjener under kr 300 000 årlig totalt, og over 60 % under kr 400 000.
- 76 % har annet inntektsgivende arbeid utover det å være dramatiker og for godt over halvparten av disse (63 %) utgjør slik annet arbeid 2/3 eller mer av deres samlede inntekt.
- Gjennomsnittlig tjener dramatikerne 82,4 % av gjennomsnittlig årsinntekt i Norge (iht. SSB), og noe under gjennomsnittet for SSBs kategori *Kultur, underholdning og fritid*.
- 65 % av filmforfatterne har aldri mottatt royalty.

Vurdere hvordan kunstnerpolitikken bør utvikles for å bidra til bredere økonomisk grunnlag for kunstnere; herunder stipender, vederlag, nærings- og inntektsgrunnlag.

Dramatikerne befinner seg allerede i en etterspørselssituasjon hvor teater-, film- og TV-bransjenes rammevilkår er avgjørende. I overgangen til digital distribusjon av film og TV blir inntekter til rettighetshaverne borte, samtidig som kultur- og underholdningsindustrien på nett stadig blir større. Dette medfører at dramatikerens

muligheter til å kunne leve av sitt virke på dette området stadig blir dårligere. En årsak til dette er at det hersker stor usikkerhet mht. forretningsmodeller, pengestrømmer og fremtidige innretninger og at det ikke eksisterer avtaler på området.

Det maktmessige forholdet mellom de ulike aktørene på dette felt er svært skjevt, for å si det forsiktig. Dersom dagens situasjon videreføres uten at det legges politiske rammebetingelser, vil det kunne medføre en utarming av dagens bidragsytere på området. Disse står for de kunstneriske bidrag som gjør det mulig for norsk film- og TV-produksjon å styrke norsk språk og avspeile norsk virkelighet, noe som er en viktig kulturpolitisk begrunnelse for å bruke statlig midler på dette området. Vi kan ikke se at norsk kulturpolitikk kan være tjent med at dette går sin i dag skjeve gang.

Vi vil derfor foreslå at det digitale feltet gis en særlig politisk oppmerksomhet, og at det utredes hvordan rettighetshaverne kan få rimelig vederlag for utnyttelse av deres arbeider på det digitale området. Siktemålet må være å finne løsninger tilpasset vår virkelighet, med innspill fra hvordan dette håndteres i andre europeiske land. I et slikt utredningsarbeid må det være kompetanse innen blant annet teknologi, juss og pengestrømmer i film og TV. Det vises for øvrig til Filmforbundets uttalelse.

Vurdere hvordan stipendordningene kan forenkles, effektiviseres og kvalitetssikres, samt vurdere balansen mellom stipend og vederlag.

Vårt utgangspunkt er at det må være tillit til ordningene og behandling av søknadene både fra stipendgiverne og søkerne. Vi tror at fagfellevurderingen er her helt avgjørende. Både tildelingen av våre ti arbeidsstipend og innstillingen på de syv statlige arbeidsstipendene utføres i dag ved et intensivt arbeid i vår årsmøtevalgte stipendkomite.

For å sikre kompetanse fra hele det brede feltet hvor dramatikerne virker, sørger vi for at den samme bredden blir avspeilet blant komitemedlemmene. Videre er det årlige utskiftninger av komitemedlemmene, slik at ikke tilfeldige, personlige oppfatninger skal kunne sette sitt preg på tildelingene. De økonomiske kostnadene ved denne arbeidsformen er i dag et spleiselag mellom staten og forbundet. Dette gjør det til en billig løsning for staten. Da samme komite arbeider overfor begge stipendgivere, ligger det også en effektiviseringsgevinst ved at en både unngår en dublering av arbeidet og at samme søker får stipend to steder.

Disse gevinstene vil være svært vanskelig å oppnå ved færre stipendkomiteer, samtidig som at tilliten til behandlingen kan bli mindre ved at den faglige dekningen og kompetanse vil bli tynnere i forhold til de bredere fagområdene færre komiteer vil måtte dekke.

Vi tenker at potensialet for forenklinger og effektiviseringer på dette området ligger i den pågående overgangen til digital søknad og saksbehandling på dette området.

Stipender er muliggjøring av fremtidig arbeid, vederlag er godtgjørelse for tidligere arbeid. Det vil herske ulike oppfatninger av vektningen av denne fordelingen blant kunstnerne, naturlig nok. Vi ønsker både ny produksjon, og vi ønsker at kunstnerne skal kunne leve av det de gjør. Det er derfor komplisert å sette disse to opp mot hverandre, da de har ulik innretning og begrunnelse, og dekker ulike behov. Totalt sett, inklusive de statlige arbeidsstipendene, fordeles det omtrent like mye i stipendmidler som i vederlagsmidler til norske dramatikere. Men arbeidsstipendene når 17 dramatikere årlig, mens vederlagene går til alle som har hatt produksjoner. For mange er dette det eneste de har av sikker inntekt, selv om beløpene er ganske små.

Vurdere etablering av et system som i større grad betaler kunstnerne for kunstproduktet, ikke i forkant for å produsere kunst.

Vi finner ikke dette punktet er så relevant for dramatikere, da dette i hovedsak avspeiler dagens realitet. Forholdet mellom dramatiker og mottaker av kunstproduktet er vanligvis ikke slik at dramatiker leverer et fiks ferdig manus, selv om det også forekommer, men da er det også betaling i etterkant. Manuset blir vanligvis til i en arbeidsprosess med gjensidige utveksling av tanker og ideer. I denne prosessen er det avtalt milepæler, og også betaling for levert arbeid inngår.

Det problematiske med en ordning hvor det kun skal betales ved ferdigstillelse, er at kunstnerne da i realiteten må produsere på spekk, og ta investeringen og all risiko selv. En dialog med mottaker sikrer at det leveres det som mottaker vil ha og kan produsere. Det betales for overdragelse av retten til å sette verket i produksjon og vise det for publikum, og betaling ved avtaleinngåelse og underveis forplikter partene.

For at kunstnerne skal kunne leve av sitt virke, forutsetter det en betaling for gjentatt bruk av produktet, det være seg til nye visninger av den endelige produksjonen eller til nye produksjoner av det samme manuset.

Med vennlig hilsen

SIGN
Monica Boracco
forbundsleder

Pål Giørtz
generalsekretær